

Godkänd 2022-12-07

unesco

Biosfärprogrammet

Till: Svenska Unescorådet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Verksamhetsberättelse för Biosfärprogrammet Sverige 2022

I Biosfärprogrammets verksamhetsplan för 2022 lyfts tre fokusområden fram. Den här verksamhetsberättelsen redogör för årets aktiviteter och insatser utifrån verksamhetsplanens fokusområden.

STÄRKA BIOSFÄROMRÅDENAS ROLL SOM MODELLOMRÅDEN

Programkommittén ska verka för att biosfärområden engageras under konferenser och events för att lyfta hur biosfärområdena arbetar för att bidra till Agenda 2030 och implementera de Globala Målen för Hållbar Utveckling, SDG. Under året arrangerades konferensen Mötesplats Biosfär som är den första nationella biosfärkonferensen som syftar till att stärka kopplingen mellan kunskapsutveckling, praxis och policy. (Se nedan för mer information.)

Programkommittén ansvarar för biosfärområdenas kvalité inför nomineringar av nya områden och biosfärområdenas 10-årsutvärderingar. Under 2022 godkändes Älvsjölans landskapet Nedre Dalälvens och Blekinge Arkipelags 10-årsutvärderingar av den globala styrelsen för Biosfärprogrammet (MAB-ICC). Båda biosfärområdena fick det mycket fina omdömet att *"de håller mycket hög kvalitet och bör därför användas som modell för hela det globala nätverket av biosfärområden"*. I samband med att utvärderingarna godkändes, utvidgades båda biosfärområdena geografiskt. Blekinge Arkipelag omfattar numera delar av Sölvesborgs kommun.

Östra Vätterbranterna har färdigställt sin 10-årsutvärdering och den lämnades efter Kommitténs godkännande till MAB-sekretariatet den 30 september.

Under 2021 genomförde Naturvårdsverket en förstudie som syftade till att kartlägga hur Naturvårdsverket kan nyttja biosfärområdenas kunskap, erfarenheter och nätverk på ett bättre sätt. Förstudien resulterade i ett pilotprojekt där två utlysningar riktas till biosfärområdena i syfte att stärka deras roll som modellområde för att:

- undersöka hur ett biosfärområde skulle kunna arbeta med gränsöverskridande risk- och sårbarhetsanalyser och klimatanpassning i ett landskapsperspektiv.
- undersöka hur olika naturbaserade lösningar som exempelvis skydd och bevarande av värdefull natur, naturbaserade brukningsmetoder i areella näringar, restaurering av vattendrag eller våtmarksområden har påverkat landskapets förutsättningar att stå emot negativa klimatstörningar.

Vänerskärgråden med Kinnekulle beviljades medel för att genomföra en gränsöverskridande risk- och sårbarhetsanalys, samt hur klimatanpassning kan ske genom naturbaserade lösningar.

En särskild satsning på världsarv och biosfärområden i form av en projektutlysning lanserades av Tillväxtverket i slutet av 2021. Utlysningen syftade till att stärka besöksmål som är nationellt och internationellt intressanta, som har pågående samarbeten och som har potential att arbeta långsiktigt med hållbar platsutveckling. Fyra biosfärområden samt kandidatområdet Storkriket beviljades närmare 7.8 miljoner kronor inom ramen för utlysningen.

I slutet av 2022 gjordes en analys av de fem 10-årsutvärderingar som hitills producerats av de svenska biosfärområdena. Det innebär att erfarenheter kan dras ur sammanlagt 50 års biosfärverksamhet och nyttan med biosfärområden som modellområde för hållbar utveckling underbyggs med konkreta exempel från biosfärområdenas verksamhet. Insatsen resulterar i en rapport och en målgruppsanpassad populärversion. Resultatspridning påbörjas i januari 2023 då rapporten presenteras i sitt slutliga format under ett webinarium.

STÄRKA BIOSFÄRNÄTVERKET I SVERIGE

Konferensen Mötesplats Biosfär genomfördes den 10-12 oktober som en gemensam hybridkonferens på två fysiska platser, i Kristianstad och i Umeå. Konferensen syftade till att skapa en mötesplats för forskare, beslutsfattare, forskningsfinansiärer, biosfärområden och andra samhällsaktörer för att gemensamt upptäcka möjligheten med biosfärområden som arenor för forskning och innovation relaterad till de globala hållbarhetsmålen. Konferensen var också en möjlighet att stärka biosfärområdenas kunskap om aktuella forskningsområden och -intressen kopplade till Agenda 2030. Mötesplats Biosfär möjliggjordes via medel från Region Skåne, Umeå kommun, Fakulteten för skogsvetenskap SLU, det tematiska samverkansinitiativet LU Land vid Lunds universitet, Umeå universitet, Biosfärprogrammet Sverige, Svenska Unescorådet och Naturvårdsverket. Strax över 100 personer deltog på konferensen och 40 personer involverades i programmet. I slutet av konferensen uttrycktes deltagarnas tydliga vilja att Mötesplats Biosfär blir ett återkommande forum. En kort beskrivning av konferensen planeras finnas tillgänglig i början av 2023. För mer information: www.motesplatsbiosfar.se

Örådet genomfördes i månadsskiftet augusti/september i Kristianstads Vattenrike. Representanter från biosfärområden och kandidatområdet deltog, liksom Svenska Unescorådet och representanter från Programkommittén. På Örådet fick vi information om Vattenrikets verksamhet kopplat till våtmarker, artrika sandmarker, tätortsnära naturvård, grön infrastruktur, konst och pedagogik, besöksplatser, ålgräsplantering och Östersjökompassen och mycket mer. En workshop hölls om genomförande av halvtidsavstämningar – Hur/Vad/Varför.

Under 2023 arrangeras en konferens för biosfärkommuner som riktar sig till ledande politiker och tjänstepersoner. Konferensen syftar till att skapa dialog och utbyte kring kommunernas roll i ett biosfärområde, hur biosfärkommuner bygger ett hållbart samhälle och hur Unescoutnämningen används på bästa sätt. Konferensen planeras hållas i Kristianstads Vattenrike i september 2023. Under året har förberedelserna påbörjats genom att möjliga teman och inriktningar har identifierats.

STÄRKA BIOSFÄRPROGRAMMET SVERIGE INTERNATIONELLT

Sverige var representerad som observatör genom Biosfärprogrammets nationella koordinator vid den 34:e sessionen av MAB-ICC. Mötet hölls vid Unescos Högkvarter i Paris. Instruktioner förbereddes och rapport från mötet avlämnades. Sveriges bidrag till Lima Action Plan har rapporterats till MAB-sekretariatet i Paris och den globala styrelsen för Biosfärprogrammet, MAB-ICC. Under styrelsemötet lyftes Mötesplats Biosfär fram av MAB sekretariatet: *"I really like some initiatives, especially the one described by Sweden in their national report, a conf that focus on both the role of science in BRs and vice versa how BRs can benefit science and knowledge generation. This captures the true essence of the MAB Program and the intention in Lima Action Plan. It is just an excellent way of developing the program."*

MAB-ICC godkände 11 nya biosfärområden. Tre nya länder har inkluderats i världsnätverket: Chad, Georgien och Zambia. Nu består WNBR av 738 biosfärområden i 134 länder, varav 22 är internationellt gränsöverskridande.

Nätverkskonferensen EuroMAB hölls i Biosfärområde Knockberge, Österrike, den 12-16 september med temat *"Tying cultures. Cross-border cooperation between societies and generations."* Tre svenska biosfärområden och Biosfärprogrammets nationella koordinator deltog på konferensen.

KOMMUNIKATIONSINSATSER

Förslag till hemställan om ändring i vägmärkesförordningen gällande ny lokaliseringsmärkning för biosfärområden som turistiskt intressanta mål har tagits fram av Naturvårdsverket. Dialog med biosfärområdena förs kontinuerligt och fortsatt förankring i biosfärområdena behövs.

Hemsidan har uppdaterats med aktuella nyheter om Sveriges biosfärområden. Nyheter och aktiviteter i biosfärområdena kommuniceras via Facebook. I samband med biosfär dagen 2 juni genomfördes arrangemang i flera biosfärområden. Däremot arrangerades inget nationellt event i år.

Wikimedia Sverige anordnade den svenska deltävlingen i den globala fototävlingen Wiki Loves Earth 2022. Totalt bidrog 97 fotografer med 1 025 bilder. Årets vinnarbild porträtterade svanar under landning vid sjön Tysslingen och var fotograferad av Jan Forsmark. Svenska Unescorådet gav ett specialpris till årets bästa biosfärbild som visar ett flygande rådjur i ett sädesfält i biosfärområde Vänerskärsgården med Kinnekulle, och likt förra året är det användaren Tjustorparn som tar hem specialpriset. Biosfärprogrammet var medlem i tävlingens jury.

PÅGÅENDE PROJEKT

Biosphere for Baltic

Biosphere for Baltic är ett internationellt nätverk som samlar nio biosfärområden kring Östersjön med syftet att synliggöra biosfärområdenas roll att bidra till Agenda 2030 och SDG 14. Biosphere for Baltic är en unik möjlighet för Unescos biosfärområden i Östersjöregionen att träffas och utbyta erfarenheter samt för att utveckla nya områden för samverkan. Målet är att stimulera lärande och sprida goda erfarenheter från

Östersjöregionen inom det globala nätverket för biosfärområden och till andra intressenter. Biosphere for Baltic lanserades 2017 som ett frivilligt åtagande under FN's havskonferens i New York.

I juni beslutade att Svenska Institutet att fortsätta stötta Biosphere for Baltic-samarbetet genom att finansiera projektet BfB-COLAB. Projektet syftar till att skapa förutsättningar för ett bredare och mer djupgående samarbete inom Biosphere for Baltic-nätverket med särskilt fokus på att stimulera ökad havsmedvetenhet hos målgruppen besökare. BfB-COLAB tjänar också syftet att säkra ett långsiktigt samarbete inom Biosphere for Baltic. Projektet pågår från september 2022 till februari 2024. *COLAB står för collaboration, ocean literacy & local engagement for a sustainable Baltic Sea.*

För att underhålla kontakter och fortsätta fokusera på möjligheter för erfarenhetsutbyte och framtida samverkan, arrangerar Sverige regelbundet återkommande digitala frukostfikor. I oktober hölls den uppskjutna nätverksträffen på Rügen. Samtliga biosfärområden som ingår i nätverket var representerade. Under några dagar, delade Rügens biosfärorganisation med sig av sina erfarenheter kring utveckling av hållbar besöksnäring. Nätverksträffen var också startskottet på att ta fram en interregansökan till Östersjöprogrammet.

From Traditional Resource use of Modern Industrial Production: Adaptive Co-management on the West Coast of Norway; TRADMOD

Projektet belyser hur ekosystem och ekosystemtjänster kan stärkas i ett område som utsätts för hastig förändring, om betande djur kan bidra till att bevara och utveckla ekosystem och ekosystemtjänster, samt möjligheter med gröna utvecklingsstrategier utifrån ett regionalt perspektiv. Projektet finansieras av Norges Forskningsråd (NFR) och pågår till augusti 2022.

Forskningsprojekt angående möjligheten att minska hotet mot den inhemska floran i ett föränderligt klimat genom ändamålsenlig kommunikation

Institutionen för Landskapsplanering, planering och förvaltning vid SLU-Alnarp har drivit forskningsprojektet som avslutades under 2022. Projektet har engagerat några av de svenska biosfärområdena för att ta fram och tillämpa ny kunskap om hur man bäst utformar kommunikation kring invasionsskuld i ett föränderligt klimat och hur man som trädgårdsägare kan bidra till att minska den. Projektet finansierades av Formas och pågick till december 2022. I oktober arrangerades ett avslutningsseminarium där projektresultaten presenterades. Projektkonsortiet lämnade en ansökan till Formas kommunikationsutlysning för fortsatt implementering och kommunikation av projektets resultat.

ORGANISATION

Programkommittén:

Marcus Carlsson Reich, ordförande, Naturvårdsverket
Johanna MacTaggart, Biosfärprogrammet Sverige
Olof Olsson, Stockholm Resilience Centre
Mattias Sandberg / Dan Rydberg Skogsstyrelsen
Johan Kling, Havs- och Vattenmyndigheten

Biosfärrådet:

Johanna MacTaggart, ordförande, nationell koordinator*
Carina Wettemark, koordinator Kristianstads Vattenrike*
Helena Torsell, koordinator Vänerskärgrården med Kinnekulle*
Elias Regelin, koordinator Älvlandskapet Nedre Dalälven*
Mattias Holmqvist, koordinator Blekinge Arkipelag*
Charlotte Strandell, koordinator Östra Vätterbranterna
Johan Wallin, Tf koordinator Östra Vätterbranterna
Alissar Rajha, koordinator Östra Vätterbranterna*
Ann-Kristine Vinka, koordinator Vindelälven-Juhtatdahlka*
Hanna Alfredsson, koordinator Voxnadalen*
Anna-Karin Poussart, koordinator Storkriket*

Under året har nya koordinatörer rekryterats. De som är markerade med * är koordinatörer vid årets utgång, 2022-12-31.

Programkommittén har haft tre sammanträden under året. Biosfärrådet har regelbundna zoommöten som hållits åtta gånger under året.

Ekonomiskt utfall

Budget för 2022		UTFALL
Nationella möten	25 000	25 000
Reskostnader och möten	20 000	0
Kommunikation och hemsida	30 000	17 000
TOTAL SUMMA	75 000	42 000
Ingående balans	6 094	
Erhållet bidrag 2022	-50 000	
TOTAL SUMMA (med ingående		48 094

balans)		
Utgående balans som löper över till 2023		-1 096